

történeti földrajzot tanítottam az elsőséveseknek, most legújabb kori egyetemes történelmet a negyedéveseknek. Az igazat megvallva, ez a kedvenc korszakom, különös tekintettel Spanyolország történetére. (Franco a hatalomban címmel írtam a szakdolgozatomat.) Speciálkollégiumot is vezetek, melynek témája a XX. századi Spanyolország: első-sorban a Franco-érával ismerkedünk és referátumokat kell majd készíteni a kisnemzeti nacionalizmusokból (ETA, gallegók, katalánok).

B. M.: – *Nagyon érdekesnek hangzik!*

Z. A.: – Amikor majd megvalósul kiderül, hogy azontúl is hasznos-e! A puding próbája az evés! Visszatérve a befektetett munkára... a családom és akik ismernek, mindig azt mondják, hogy én hajlamos vagyok az elért eredményeimet inkább sorsszerűséggel, jószerencsével magyarázni. Valójában itt éreztem csak meg, hogy a hét éves munkámnak volt értelme, a befektetett energia kezd most megtérülni. Kezdem úgy érezni, helyem van ebben a családi közösségben.

B. M.: – *Úgy érted, a tanszék maga egy családi közösség a hallgatókkal együtt?*

Z. A.: – Mindenféleképpen: tudom, nem én vagyok az első, aki ezt megfogalmazza, de csak egyet tudok érteni! Szívet melengető dolog, hogy itt mindenkit rögtön úgy fogadnak, mintha régi ismerős lenne. Nagyon különleges hangulat uralkodik itt!

B. M.: – *Milyen terveid vannak a jövőt illetően?*

Z. A.: – Arról talán még korai lenne beszélni, egyelőre helyt szeretnék itt állni.

B. M.: – *Új nyelvek felé nyitni?!*

Z. A.: – Az angol nyelv ismeretét elengedhetetlennek tartom, szeretném angoltudásomat tökéletesíteni, valamint – ez egy nagy álmom – olaszul tanulni.

B. M.: – *Az egyetemes történelem más területei, országai nem vonzanak?*

Z. A.: – Dehogynem! Mexikó, Kuba. De igazából egész Latin-Amerika. A realitásokhoz hozzátartozik, hogy olyan kutatási témát érdemes választani, ahova ki lehet utazni és a helyszínen feldolgozni a hozzáférhető anyagot.

B. M.: – *A TDK őszi ülésén említetted, hogy szívesen fogadod azokat a diákokat is, akik Latin-Amerikával kapcsolatos témában szeretnék elkészíteni szakdolgozatukat, említetted a maya kultúrát is és az inkákat!?*

Z. A.: – Igen, tudok segíteni, ha kell fordítani is ebben a témában, de a XX. századi Spanyolország történetéről és az ehhez kapcsolódó területekről se feledkezzünk meg!

B. M.: – *További sok sikert kívánok neked és köszönöm szépen a beszélgetést!*

Az interjút készítette: **Tóth Andrea**

Sümegei József

„A hely, ahol születtem, gyermekkoromtól meghatározta az érdeklődésemet.”

Kitartó olvasóink megszokhatták, hogy állandó rovatunkban a tanszék régi nagy tanár-történész egyéniségeit mutatjuk be a diákoknak és mai utódjaiknak. Az utóbbi időben csak annyi változás történt, hogy – az idősebb korosztályról sem megfélemlítve – az új, fiatal oktatókat is „közlebb hozzuk” hallgatóik számára. Így vált számomra

különösen indokoltá felkeresni legkedvesebb egykori tanáromat, aki ugyan fiatal még, de már hosszú évek óta nem tanít a tanszéken, mert – családja boldogulását szemé előtt tartva – a felső-oktatást távoli, kicsiny szülővárosa gimnázium-igazgatói állására cserélte...

Belvedere Meridionale: *Kedves Tanár Úr! Figyelembe véve, hogy a történelem tanszék mai hallgatóságából már csak a maholnap elbballagó negyedéveseket oktattad, célszerűnek tűnik, hogy a beszélgetést rövid bemutatkozással kezdjük az ifjabb évfolyamok számára.*

Sümege József: 1960. május 30-án születtem a Tolna megyei Bátán. Édesapám a bátaszéki kerámiagyárban dolgozik, édesanyám pedig háztartásbeli. Egy fiú testvérem van, ő nő és Bátaszéken lakik. 1989. augusztus 1-től 1991. augusztus 1-jéig dolgoztam főállásban a Történettudományi Tanszéken, majd még egy évig tanítottam itt óraadó tanárként. 1993-ban még voltak szakkolozóim, a kapcsolat azóta, sajnos, meglazult.

B. M.: *Kérem, idézzed fel a gyermekkorú emlékeket: mikor fordult érdeklődésed a történelem irányába?*

S. J.: A hely, ahol születtem, és az emberek, akik között nevelkedtem, gyermekkoromtól meghatározták az érdeklődésemet. Középkorban szerettem meg igazán a történelmet. 1978-ban érettségiztem Szekszárdon, jeles eredménnyel, és sikeresen felvételiztem a Pécsi Tanárképző Főiskola magyar történelem szakára. Az elmaradhatatlan katonai szolgálat után, 1979-ben, meg is kezdhettem tanulmányaimat.

B. M.: *Ez meglepő, úgy tudtam, hogy a szegedi egyetem padjait koptattad...*

S. J.: Nem, nem, az csak később következett. Pécsen írtam meg életem első tanulmányát, amellyel az akkor Szegeden megrendezett OTDK-n indultam, és első helyezést értem el. Ez az esemény megváltoztatta az életemet, mivel ennek hatására átjelentkeztem a JATÉ-ra, és felsőfokú tanulmányaimat itt folytattam és fejeztem be jeles eredménnyel 1985-ben. A budapesti OTDK-n is indultam két dolgozattal. Az egyikkel Hunyadi János 1440-ben vívott csatájának helyszínét kerestem, a másik néprajz nyelvjárás jellegű. Azóta a búcsúk történetével foglalkozom, s a szakkolozatomat is ebből a témából írtam Karácsonyi Béla tanár úrhoz, Adalékok a a búcsúk történetéhez a

középkori Magyarországon címmel. Ebben a téma kiadott okleveles anyagát igyekeztem összegyűjteni és rendszerezni.

B. M.: *Karácsonyi professzor mellett, tanáraid közül kik voltak reád nagy hatással?*

S. J.: Életem és pályám alakításában nagy szerepe volt a pécsi főiskolán Kiss Géának. Az egyetemen a legtöbbet közte latin tudásomat is Lakatos Pálnak köszönhetem, aki életre szóló barátságával is kitüntetett.

B. M.: *Az egyetem elvégzése után hogyan alakult a pályád?*

S. J.: Ötödévből demonstrátorként kerültem a Történeti és Ökörtudományi Szakkönyvtárba, majd az államvizsgák után 1985. szeptember 1-től december 31-ig a Központi Könyvtárban, azután újra a szakkönyvtárban dolgoztam. Emellett hetente tizennyolc órát tanítottam óraadóként a Radnóti Gimnáziumban.

B. M.: *A katonaságnál nem volt mulasztásod?...*

S. J.: De igen. A hiányzó hét hónapra 1987 februárjában másodszor is bevonultattak, ezúttal Nagyatádra. Leszerelés után visszakerültem a gimnáziuma, a könyvtári munkát pedig másodállásban végeztem. Osztályfőnök lettem, bevontak a kísérleti oktatásba is és ekkor végeztem életem eddigi legjelentősebb kutatómunkáját, a Bálint Sándor levéltári anyag feldolgozását. Ekkor készítettem el az első egyháztörténeti kiállítást is a szakkönyvtárban Szeged barokk egyházi emlékei címmel.

B. M.: *Gondolom, ezután következett a történelem tanszék...*

S. J.: Igen, 1989 nyarán pályáztam meg a JGYTF Történettudományi Tanszékének tanárségi állását. Fő tárgyként a segédtudományokat oktattam, mellette pedig szemináriumokat veztettem középkori magyar történelemből valamint egyház- és intézménytörténetet is tanítottam. A főiskola mellett az egyetemen is óraadó voltam. A tanszék családias légkörének köszönhetően amely mindenki előtt ismert, aki egyszer betette ide a lábát hamar beilleszkedtem, és kellemes, eredményes éveket töltöt-

tem el a Szent Ferenc utcában. Nagy esemény volt a tanszék életében az 1990 áprilisában. Mátyás halálának ötszázadik évfordulójára, rendezett felolvasó ülés, majd az azt követő színpompás felvonulás korabeli jelmezekben a Boldogasszony sugárúton.

B. M.: *Tanár Úr, felkészültségedet, stílusodat és közvetlen, segítőkész egvéniségedet nagyra becsülték az akkori hallgatók. Nem túlzok, mindenkit megdöbbentett, amikor távozásod hírét először meghallottuk.*

S. J.: Sajnos, Magyarországon a tudományos előremenetel nincs összhangban az anyagi boldogulással. Szegeden ezzel az ellentmondással kellett szembesülnöm, különösen akkor, amikor megszületett első gyermekünk, Péter. Ezért jelentkeztem 1991 nyarán a bátaszéki II. Géza Gimnázium igazgatói állására. Miután az önkormányzat kinevezett, hazaköltöztünk. Azóta még két fiam született: András és Józsika.

B. M.: *Hetven kilométerre Pécestől, százhetvenre Budapesttől és legalább ennyire Szegedtől, milyen lehetőséged nyílik a tudományos munkára?*

S. J.: Sok előadást tartok, ahová hívnak, elmegyek, s igyekszem rendszeresen publikálni is. 1992-ben ünnepeltük Bátaszék 850 éves évfordulóját. Ebből az alkalomból készül a Bátaszék monográfia, amelynek eddig azonban csak a negyedik kötete jelent meg. Az első kötet megírása az én feladatom, ezen jelenleg is dolgozom, s talán az év végére könyv is lesz belőle.

Az évfordulós ünnepségre készítettem egy történeti kiállítást is a katolikus egyház bátaszéki történetéből és egyházművészeti anyagából, mely 1993-tól állandó kiállításként látogatható. Harmadszor pedig rendeztünk egy történet-szkonferenciát, amelynek anyaga azóta kötetben is megjelent.

B. M.: *Igazgatóként a sok-sok aktamunka mellett jut időd arra, hogy a tanulóknak elhítsd a történelem szeretetét?*

S. J.: Erre kell, hogy jusson idő! Így tavaly nyáron, amikor Valter Ilona régész vezetésével ásatási munkálatok kezdődtek az egykori ciszterci apátság maradványainak megkeresésére, a szervezésben és a feltárásban tíz diákkal segédkeztünk. Az iskola is kiveszi a részét a következő jelentős ünnepség szervezésében és lebonyolításában: Bátaszék szülöttének, a híres egyháztörténésznek, Hermann Egyednek a munkásságával foglalkozunk és emléktáblát avatunk május 25-én, születésének centenáriumán.

B. M.: *Kedves Tanár Úr, neked és családodnak sok boldogságot és jó egészséget kívánunk, s reméljük, hogy találkozhatunk még veled a történelem tanszék szép, új otthonában is, a Hattyas soron.*

Az interjút készítette: **Nagy Tamás**

Sümegei József munkássága

- ☒ Középkori hitélet a magyarországi búcsújárások tükrében. = Posztulátum (Pécsi Főiskolai Évkönyv) 1981/2./1. sz. 27-58. o.
- ☒ A középkori búcsúk történetéhez. = Aetas, 1985/1./1. sz. 8-34. o.
- ☒ A középkori búcsúk kérdéséhez. = Világtörténet, 1989/4. sz. 27. o.
- ☒ Mátyás egyházpolitikája. = Belvedere Kiskönyvtár 1. Szeged, 1990. 38-45. o.
- ☒ Hol volt a cikádori csata? Budapest, 1990.
- ☒ Hol volt a cikádori csata? Tolnai Népiújság, 1990, december 23.

- ☞ Az oltárszentség és a Szent vér tisztelete a középkori Magyarországon. = Magyar Egyháztörténeti Vázlatok III. (1991.) 107–121. o.
- ☞ Adalékok Bába, Cikádor, Zebegény monostoriológiájához. = Magyar Egyháztörténeti Vázlatok V. (1993.) 1–2. sz., 143–155. o.
- ☞ Lakatos Pál – Sümegi József – Kápolnás Mária: Bába évszázadai. Emlékkönyv a bábai apátság alapításának 900 éves évfordulójára. Bába, 1993.
- ☞ Bába 999 éves. Bába, 1993, 16. o.
- ☞ A cikádori konvent hiteleshelyi tevékenysége. = A bábászéki II. Géza Gimnázium évkönyve az 1991–92. iskolai évről. [= *Évkönyv*] Bábászék, 1992. 68–77. o.
- ☞ Sümegi József Tarjányi Pálné: A gyermek Jézus köntöskéje fordítás. Évkönyv, 78–83. o.
- ☞ A cikádori konvent kiadatlan oklevelei = A bábászéki II. Géza Gimnázium jubileumi évkönyve. Bábászék, 1993. 173–190. o.
- ☞ Korai magyar történeti lexikon (9–14. sz.). Bp., 1994. (szócikkek)

Sümegi József

Fejezetek Bábászék középkori történetéből

Hol feküdt a cikádori apátság?

E kérdés évszázadokon keresztül vita tárgyát képezte. Ma már pontosan tudjuk, hogy mi zavarta meg a kérdésben állástfoglaló kutatókat. A cikádori apátságot valószínű megállapításától a nép *Zék*nek (ejtsd: *Szék*) nevezte, s a Cikádor elnevezés is ebből származott. Sőt Thuróczi információja Hunyadi és Garai ütközetéről egyértelműen elárulja, hogy a felek Cikádor monostora mellett ütöttek tábornak; s ezt a helyet a nép Széknek nevezi.¹ Tehát a középkorban a két elnevezés egymás mellett élt.

A kérdést még az is bonyolította, hogy a középkori forrásaink beszélnek egy cikádori vagy széki ciszterci monostorról, s egy széki bencés apátságról. Ennek oka az volt, amint később részletesen is látni fogjuk, hogy 1420 körül, az akkor már majdnem teljesen elnéptelenedő ciszterci monostorba az uralkodó a török elől a Délvidékről menekülő bencés szerzeteseket telepített le. Tehát nem két szerzetes apátság létezett, hanem egymás után éltek ugyanabban a kolostorban ciszterci és bencések.

A harmadik s leg súlyosabb tényező pedig az volt, hogy teljesen feledésbe merült mind a ciszterci, mind a széki monostor pontos helye. Ennek okát pedig abban kell fellelnünk, hogy a széki bencés apátságot még a mohácsi vész előtt egyesítették a bábai bencés apátság javaival, s így az évszázadok során nemcsak elnevezése bővült „Batha Szék”-re, hanem teljesen feledésbe merült az apátság egykori külön léte is, s a török hódoltság alatt már úgy tudták, hogy a bábai apátok itt tartott rezidenciája miatt nevezték Bábászéknek. 1865-ben Pesty Frigyes kérdőívére is azt írták a bábászékiek, hogy „a mezővárosi levéltárból, úgy a helybeli Maria-Therzeiai uradalom levéltárában levő okmányokból a Bábászék név eredetéről az tűnik ki: Bábászék mezőváros, a Szt. Mihály alkangyal névről nevezett Bábai apátság uradalmához tartozott. A szerencsétlen mohácsi ütközet előtt város volt, a szomszéd Bába – mint az apátság székhelye